

Татяна Александрова

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

ПРОФЕСОР ВЛАДКО МУРДАРОВ НА 65 ГОДИНИ

Сякаш вчера беше 60-годишният юбилей на професор Владко Мурдаров, отбелязан по достойнство както с обзорни материали в езиковедски издания, така и с модерно изработена биобиблиография, обхващаща впечатляващото количество от 740 заглавия. Издаването на биобиблиография – изключително рядко събитие за научния живот в България – само по себе си е показателно за обществената значимост на творчеството на автора и заслужено признание за ролята му на езиковед. Неговата разностранна научна, популяризаторска, преводаческа, творческа, консултантска и преподавателска дейност е добре позната както на научната общност, така и на широката общественост.

Безспорен е приносът му за изследване на редица проблеми от областта на българското и славянското езикознание, историята на новобългарския книжовен език, съвременната езикова норма и кодификация, а също и за обогатяване и модернизиране на българската култура в качеството му на преводач, редактор и съставител на сборници с преводна художествена литература и драматургия. Той е уважаван представител на онази категория учени, които са обърнали своето творчество към младите, любознателните и активните българи. Професионализмът му, формиран с много труд и самодисциплина, буди уважение у всеки, който го познава.

Какво ново при проф. Мурдаров през последните пет години? За тези, които го познават, не е новина, че за това време името му застана редом с близо 200 нови заглавия. Много нови текстове, но едно нещо си остава същото – нестихващата енергия, любопитството и ангажираността. След толкова години интензивна дейност обичайните нагласи са за забавяне на темпото, за навлизане в руслото на рутинните занимания. Не и при професор Мурдаров.

През последните няколко години той участва изключително активно в създаването на два речника: *Обратен речник на българския език* (2011) и *Официален правописен речник на българския език* (2012); на книгите *Правопис и пунктуация на българския език. Основни правила* (2011) и *Българският език в дигиталната епоха* (2012). Същевременно написа тринайсет научни студии и статии, двайсет и две научнопопулярни статии най-вече в качеството си на водещ рубриката „Езикова култура“ в сп. „Български език“, шейсет и три интервюта, коментарни материали и анализи предимно в печатните медии. Към всичко това трябва да се прибавят и повече от четиресет преведени романи и сборници, двайсет и шест преведени пиеси и филми, които се играят на българска сцена, стотици радио- и телевизионни предавания, над сто и петдесет участия в предавания по въпросите на българския език, излъчени по различни телевизии и радиостанции.

Авторът продължи да работи във всички направления, избрани още в началото на научната му кариера. В областта на историята на българското и на славянското езикознание са изследвания като *Bulgarische Studenten an der Wiener Universität in der Zwischenkriegszeit*; *Княз Николай С. Трубецкой в България*; *Българските студенти на Н. С. Трубецкой във Виена*; *Руски езиковедски българистични изследвания в българския печат в края на XIX век*; *Георги Бенев – първият български филолог от Виенския университет* и др. Приносите на проф. Мурдаров в тази научна област са ценени не само у нас, но и в онези европейски страни, в които има богата славистична традиция.

Добрата осведоменост в областта на славянското езикознание и историята на езиковедската мисъл му позволяват да формира специфична, но много интересна гледна точка към проблемите на историята на новобългарския книжовен език. Към тази тематична област се числят изследвания като *Възраждането на българите в „История на славянската филология“ от В. Ягич*; *За националното своеобразие на езика ни*; *Формиране на правоговорната норма на новобългарския книжовен език* и др. Процесите на формиране и стабилизиране на книжовния ни език се разглеждат през призмата на цялостния филологически и културен контекст на епохата, при това в европейски мащаб. Подобен подход предполага задълбочено познаване на лингвистичните идеи и направления в българската наука и придава обективност на анализа по отношение на генезиса на нормите в съвременния български книжовен език.

Безспорно един от най-добрите специалисти по проблемите на книжовната норма, проф. Мурдаров активно участва в нейното проучване и кодификация в качеството си на автор в няколко правописни речника, последният от които е *Официален правописен речник на българския език*. Той системно следи процесите, протичащи в езика ни във връзка с обществените промени в последните години, и въз основа на богат материал и точен анализ извежда тенденциите в неговото развитие, като дава препоръки по редица казуси, свързани с фонетичното и граматичното адаптиране на чужди думи, с транскрипцията на имена, с книжовния изговор.

Различни проблеми, свързани с нормата и кодификацията на българския книжовен език, се разглеждат в статиите: *За правописа на новите сложни думи и съставни наименования*; *Грамматически колебания при новозаетите чужди думи*; *Начини на транскрибиране на чужди географски имена (според имената на австрийските федерални провинции)* и др.

Владко Мурдаров е учен с висок авторитет, но надали има друг езиковед, който е толкова популярен сред обществеността заради ангажирането му с проблемите на езиковата култура. И не защото го канят навсякъде, а заради ентузиазма, с който подхожда, заради професионализма и способността да идентифицира точно проблемите на езика и да търси адекватни и обществено приемливи решения. Неговата популярност се дължи на съчетанието между прецизността на изследователя и таланта да обясни на аудиторията и най-сложните езикови казуси. Това е човекът „Езикови справки“ – често съм била свидетел на телефонни обаждания от страна на хора, които бързо трябва да решат някакъв езиков проблем. Той винаги дава компетентен отговор, поднесен достъпно и интересно.

Спокойно можем да наречем Владко Мурдаров *властелинът на езиковата бележка*. При него този жанр се отличава с елегантна простота, убедителен коментар, категоричност и яснота на оценката, умела реторичност и не на последно място – блестящи попадения в заглавията и чувство за хумор.

Той си остава един от най-добрите анализатори на актуални езикови проблеми. Освен чрез езикови бележки в специализираните научни издания, Мурдаров коментира актуални езикови проблеми и чрез множество популярни материали, тематични интервюта и участия в дискусии в редица печатни и електронни медии. Неговите коментари определено оказват влияние върху общественото мнение и изграждат отношението на младите хора към езика. С простотата и убедителността си той е един добре приет и много забавен медиатор в усвояването на книжовната норма. В това отношение особено полезни са предаванията „Език мой“ по БНТ, „За думите“ по програма „Христо Ботев“ на БНР и „Аз уча български“ по БНТ СВЯТ, участията му в предавания по въпросите на българския език, излъчвани почти по всички електронни медии. Неговите аналитични материали имат висока образователна стойност, защото поддържат интереса – нещо, което липсва на днешното образование.

Академичният престиж на проф. Мурдаров проличава и в неговата редакторска, рецензентска и съставителска дейност. Като редактор и съставител на сборниците *Из историята на руската езиковедска българистика* (2008) (заедно с Е. Дьомина); *С любов и грижа за езика* (2009); *С почит към строителя и ревнителя на родния език* (2010); *От любословие към езикознание* (2011) той допринася за компетентното и убедително представяне на тези трудове пред научната общност. В това отношение особено интересни са предговорите, които пише към някои от изданията. Неговите предговори със сигурност стоят далеч от скуката на рутинното занимание. Те не само възплащават умението на автора си да презентира проблематиката, но често в тях можем да открием и интересни анализи, достойни за самостоятелна публикация. Някои от сборниците с трудове на учени от ИБЕ се издават благодарение и на личните усилия на проф. Мурдаров, при това понякога дори самите автори не научават за това.

От 2004 г. е главен редактор на сп. „Български език“ – орган на Института за български език при БАН и едно от най-авторитетните езиковедски издания у нас. В резултат на неговата инициативност то излиза редовно дори в условията на финансов недостиг. Нещо повече – обогати се с Приложение, което дава възможност за публикуване на по-големи трудове и тематични сборници с трудове на учени от Института. Благодарение на ерудицията на главния редактор, както и на високите научни критерии при подбора на материалите научната общност разполага с качествени езиковедски текстове на едни от най-добрите специалисти. Той въведе тематичния критерий при съставянето на отделните броеве, с което допринесе за хомогенността на изданието и за увеличаване на читателския интерес към него.

Утвърден експерт и уважаван колега, В. Мурдаров допринася за научното изразстване на много млади учени в качеството си на рецензент и консултант на техните изследвания. Той винаги е добронамерен и подкрепя младите изследователи както в конкретната им научна работа, така и в академичното им изразстване. Ценното на неговия опит е и това, че е споделен с другите.

Проф. Мурдаров има големи заслуги за запознаването на културната ни общественост с творчеството на едни от най-интересните съвременни и класически немскоезични автори. Превеждайки на български текстовете им, той всъщност „превежда“ с финес и внимание нас, читателите, през магическия свят на техния език до естетиката и интелектуалните им нагласи. Редактира езиковедска, философска и театроведска литература. От 2009 г. е член на Ев-

ропейския преводачески колегиум. Безспорен е и приносът му за развитието на театралното изкуство у нас – театрални пиеси на автори като А. Шницлер, П. Хандке, Е. Йелинек, Л. Берфус, Т. Бернхард и др. се играят в редица български театри благодарение на преводите им на български, направени от В. Мурдаров. Той не само превежда, но и представя пред обществеността преведените текстове и по един естествен и интелигентен начин успява да приобщи бъдещите им читатели и зрители към тяхната естетика. Специалистите са категорични: неговите преводи са толкова добри, че представляват своеобразно сътворчество. Преводите на немскоезична художествена литература са безценен дар за българската култура и принос за нейното съвременно звучене.

Владко Мурдаров посреща своята 65-годишнина, педантично разпределяйки времето си между научна, популяризаторска, преводаческа и административна работа. Да не пропусна да отбележа, че е добър ръководител и колега. Абсолютен работохолик. Със сигурност няма свободно от работа време, може би дори се забавлява, работейки. В професионално отношение е постигнал всичко, което някой би могъл да постигне – два доктората, петнайсет самостоятелни книги, съавтор в деветнайсет големи труда и в осем учебника, над петстотин и петдесет научни публикации, преводи на над триста текста от немскоезични автори, съставител на петдесет сборника с преведена австрийска, немска и швейцарска драматургия и още, и още...

Какво да пожелаем на човек, за когото работата е удоволствие? Какво да пожелаем на един учен, за когото изследователството е призвание, а не професия? Да му пожелаем здраве и... още много, много работа.

✉ Татяна Александрова
t_alexandrova_@mail.bg

Публикувано: 12 декември 2013